

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Præfatio. De Quatuor Evangelistis, per quatuor animalia designatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

S. P A T E R I I

LIBER II.

DE EXPOSITIONE NOVI TESTAMENTI.

PRÆFATIO.

DE QUATUOR EVANGELISTIS,
per quatuor animalia designatis.

PER sancta quatuor animalia, quæ Ezechieli Prophætæ ostenduntur in visione, sancti quatuor Evangelistæ, Matthæus videlicet, Marcus, Lucas & Joannes figurantur: & sub Evangelistarum personis omnes simul perfecti significantur. Nec immerito per Evangelistas quatuor perfectorum omnium numerus exprimitur: quia omnes, qui in Ecclesia modo perfecti sunt, perfectionis suæ rectitudinem per eorum Evangelium didicerunt. Sancta itaque quatuor animalia, per quæ quatuor Evangelistæ significantur, subtili narratione describuntur ab Ezechiele cum dicitur: *Quatuor facies uni, & quatuor penna uni.* Quid per faciem nisi notitia, & quid per pennas, nisi volatus exprimitur? Per faciem quippe unusquisque agnoscitur, per pennam verò in altum avium corpora sublevantur. Facies itaque pertinet ad fidem, penna ad contemplationem. Per fidem namque ab omnipotenti Deo cognoscimur: sicut ipse de suis ovibus dicit: *Ego sum pastor bonus, et cognosco oves meas, et cognoscunt me mea.* Qui rursus ait: *Ego scio quos elegerim.* Per contemplationem verò, qua super nosmetipsos tollimur, quasi in aëtem levamur. Quatuor ergo facies uni sunt: quia si requiras quid Matthæus de incarnatione Domini sentiat; hoc nimirum sentit quod Marcus, Lucas, & Joannes. Si quæras quid Joannes sentiat; hoc proculdubio quod Lucas, Marcus, & Matthæus. Si quæras quid Marcus; hoc quod Matthæus, Joannes, & Lucas. Si quæras quid Lucas; hoc quod Joannes, Matthæus, & Marcus sentit. Quatuor ergo facies uni sunt, quia notitia fidei, quæ cognoscuntur à Deo, ipsa est in uno, quæ est simul in quatuor. Quidquid enim in uno inveneris, hoc in omnibus simul quatuor recognosces. Et quatuor penna uni, quia Dei omnipotentis filium Dominum nostrum Jesum Christum simul omnes concorditer prædicant, & ad divinitatem ejus mentis oculos levantes, pennam contemplationis volant. Evangelistarum ergo facies ad humanitatem Domini pertinet, penna ad divinitatem, quia in eum, quem corporeum aspiciunt, quasi facies intendunt. Sed dum hunc esse incircumscripsum, & incorporeum ex divinitate annunciant, per contemplationis pennam quasi in aëtem levantur. Quia itaque, & una est fides incarnationis ejus in omnibus, & par contemplatio divinitatis ejus in singulis, rectè dicitur: *Quatuor facies uni, & quatuor penna uni.* Deinde etiam hæc eadem sancta animalia subtilius describuntur, ut per hæc Evangelistarum significari personas, ipsa nobis subtilitas descriptionis aperiat, nihilque sermo Dei nostro intellectui dubietatis relinquat. Dicitur enim: *Similitudo vultus eorum, facies hominis, et facies leonis à dextris ipsorum quatuor: facies autem bovis à sinistris ipsorum quatuor, et facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.* Quod enim quatuor hæc animalia pennata sanctos quatuor Evangelistas designent, ipsa uniuscujusque libri Evangelici exordia testantur. Nam quia ab humana generatione cepit, jure per hominem Matthæus; quia per clamorem in deserto, rectè per leonem Marcus; quia à sacrificio exorsus est, bene per vitulum Lucas; quia verò à divinitate Verbi cepit, dignè per aquilam significatur Joannes. Qui dicens: *In principio erat Verbum, et Verbum*

Joan. 1.

erat apud Deum, et Deus erat Verbum; dum in ipsam divinitatis substantiam intendit, quasi more aquilæ in solem oculos fixit. Sed quia electi omnes membra sunt Redemptoris nostri, ipse autem Redemptor noster caput est electorum omnium: per hoc quod membra ejus figurata sunt, nil obstat, si in his omnibus etiam ipse signetur. Ipse enim unigenitus Dei filius veraciter factus est homo: ipse in sacrificio Redemptionis nostræ dignatus est mori, ut vitulus: ipse per virtutem suæ fortitudinis surrexit, ut leo. Leo etiam apertis oculis dormire perhibetur: quia in ipsa morte, in qua ex humanitate Redemptor noster dormire potuit, ex divinitate sua immortalis permanendo vigilavit. Ipse etiam post resurrectionem suam ascendens ad cælos, in superioribus est elevatus, ut aquila. Totum ergo simul nobis est, quia & nascendo homo, & moriendo vitulus, & resurgendo leo, & ad cælos ascendendo aquila factus est. Sed quia per hæc animalia Evangelistas quatuor, & sub eorum specie simul perfectos omnes jam superius significari diximus; restat, ut quomodo unusquisque electorum istis animalium visionibus exprimat, ostendamus. Omnis etenim electus, & in via Domini perfectus, & homo, & vitulus, & leo simul, & aquila est. Homo enim rationale est animal: Vitulus autem in sacrificio mactari solet. Leo vero fortis est bestia, sicut scriptum est: *Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum.* Aquila ad sublimia volat, & irreverberatis oculis solis radios intendit: omnis itaque, qui in ratione perfectus est, homo est. Et quoniam semetipsum ab hujus sæculi voluptate mortificat, vitulus est. Quia vero ipsa sua spontanea mortificatione contra adversa omnia fortitudinem securitatis habet, leo est.

Prov. 30.

Prov. 28.

Unde scriptum est: *Iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.* Quia vero sublimiter contemplatur ea, quæ cælestia, & æterna sunt, aquila est. Igitur quoniam iustus quisque per rationem homo: per sacrificio mortificationis suæ, vitulus: per fortitudinem securitatis, leo: per contemplationem vero excitatur aquila: rectè per hæc sancta animalia signari unusquisque perfectus potest. Quod idcirco dicimus, ut ea, quæ de quatuor animalibus dicta sunt, pertinere etiam ad perfectorum singulos demonstremus. Sed magna nobis de iisdem Evangelistis, & sanctis prædicatoribus quæstio oritur, cur homo, & leo à dextris ipsorum quatuor: vitulus vero à sinistris ipsorum quatuor esse perhibeatur. Neque enim sine mira ratione est, cur duo illa à dextris, & unum hoc esse à sinistris dicatur. Et rursum quærendum est, cur aquila non à dextris, vel sinistris, sed desuper ipsorum quatuor esse memoretur. Duas itaque nobis quæstiones objecimus, quas oportet, ut apertente Domino, dissolvamus. Homo igitur & leo à dextris: vitulus vero à sinistris esse perhibetur. A dextris etenim læta: à sinistris vero tristitia habemus. Unde & sinistrum nobis etiæ dicimus hoc quod adversum esse deputamus. Et sicut præfati sumus, per hominem incarnatione, per vitulum passio, per leonem vero Auctoris nostri resurrectio designatur. De incarnatione autem unigeniti filij, qua redempti sumus, omnes electi lætati sunt: de morte vero illius, ipsi electorum primi sancti Apostoli contristati, qui iterum de ejus resurrectione sunt gavisii. Quia ergo, & nativitas ejus, & resurrectio lætitiæ discipulis præbuit, quos ejus passio contristavit, homo, & leo à dextris: vitulus vero à sinistris fuisse describitur. Ipsi namque sancti Evangelistæ de ejus humanitate gavisii sunt, de ejus resurrectione confirmati, qui de ejus passione fuerant contristati. Homo ergo, & leo eis à dextris est, quia Redemptoris nostri eos incarnatio vivificavit, resurrectio confirmavit. Sed vitulus à sinistris, quia mors illius eos ad momentum temporis in infidelitatem prostravit. Jure autem locus aquilæ non juxta, sed desuper esse describitur: quia sive per hoc, quod ejus ascensionem signat, seu quia Verbum Patris, Deum apud Patrem esse denunciat, super Evangelistas cæteros virtute contemplationis excrevit: cum quibus & simul de ejus deitate loquitur, hanc tamen omnibus subtilius contemplatur. Sed si aquila cum aliis tribus adjuncta, quatuor animalia esse memorantur: mirum quomodo desuper ipsorum quatuor esse describitur, nisi quia Joannes per hoc, quod in principio Verbum vidit, etiam super semetipsum transit: nam nisi & se transisset, Verbum in principio non vidisset. Qui ergo & seipsum transgressus est, non jam solummodo super terra, sed ad sanctum, & se, super quatuor fuit.

Ibid. Hom. 2
circa fin.

Philip. 2.

Præterea de eisdem sanctis animalibus quærendum est, cum singulis distincta imaginibus describantur, ut aliud homini, aliud leoni, aliud vitulo, aliud aquilæ simile dicatur, quid sit quod paulo superius de omnibus simul dicatur: *Similitudo hominis in eis?* Sed quis hic homo describitur, nisi ille, de quo scriptum est: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequali Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo?* Hæc itaque animalia, ut surgere valeant ad sanctitatis virtutem, ad hujus hominis tendunt similitudinem; sancta enim non essent, si hujus hominis similitudinem non haberent. Quia quidquid in eis de visceribus peratis, quidquid de mansuetudinis spiritu, quidquid de zelo rectitudinis, quidquid de custodia humilitatis, quidquid de fervore charitatis est: hoc ab ipso fonte misericordiæ, ab ipsa radice mansuetudinis Dei, ab ipsa virtute justitiæ, id est, à mediatore Dei & hominum Domino Deo traxerunt. Hujus se hominis similitudinem habere prædicator egregius ostendit dicens: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Ad ejus nos similitudinem surgere admonet, cum dicit: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de celo caelestis. Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem ejus, qui de celo descendit.* Sanctus etenim quisque inquantum ad similitudinem hujus hominis dicitur, inquantum vitam sui redemptoris

1. Cor. 11.
1. Cor. 15.

imitatur. Nam ab ejus mandatis, & operibus discordare, quid est aliud quam à similitudine longè recedere? Ad hujus similitudinem hominis surgere festinabat Propheta, cum diceret: *In mandatis tuis exercebor, & considerabo vias tuas.* Qui enim tacitus in mente vias Domini considerat, & sese exercere in mandatis illius festinat, quid aliud in semetipso, nisi imaginem novi hominis reformat? Quod quia in sanctorum cordibus incessanter agitur, rectè de sanctis animalibus dicitur, quod in eis est similitudo hominis: quia quòd sancta, quòd mira sunt, hoc in eis de specie similitudinis est, id est, de virtute imitationis.

Ibid. nonnullis interpretis. psal. 118.

INCIPIUNT CAPITVLA DE EVANGELIO SECVNDVM MATTHÆVM.

1. **L**iber generationis Iesu Christi filij David, etc.
2. Et post transmirationem Babylonis, Iechonias genuit Salathiel.
3. Non cognovit eam, donec peperit filium suum primogenitum.
4. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ.
5. Post Baptismum ductus est Iesus in desertum à spiritu, etc.
6. Si filius Dei es, dic, ut lapides istis panes fiant.
7. Assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde.
8. Angeli accesserunt, et ministrabant ei.
9. Vidit Petrum, et Andream: et vocavit eos.
10. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum calorum.
11. Beati, qui lugent.
12. Vos estis sal terra.
13. Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, etc.
14. Nolite putare, quoniam veni solvere legem, etc.
15. Qui solverit unum de mandatis istis minimis, etc.
16. Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.
17. Item unde supra.
18. Si offers munus tuum ad altare, etc.
19. Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam.
20. Si oculus tuus dexter scandalizat te.
21. Si quis tulerit tibi tunicam, dimitte illi et pallium.
22. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus.
23. Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua.
24. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam.
25. Tu autem, cum oraveris, intra in cubiculum tuum.
26. Diligite inimicos vestros.
27. Item unde supra.
28. Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos.
29. Cum jejunatis, etc. Exterminant facies suas, ut appareant jejunantes.
30. Attendite à falsis Prophetis.
31. A fructibus eorum cognoscetis eos.
32. Non omnis qui dicit mihi, Domine.
33. Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terra.
34. Item unde supra.
35. Panem nostrum quotidianum.
36. Dimitte nobis debita nostra.
37. Ne nos inducas in tentationem.
38. Si enim dimiseritis hominibus.
39. Quarite primum regnum Dei.
40. Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus?
41. Nescio vos unde sitis.
42. Item unde supra.
43. Domine, puer meus jacet paralyticus.
44. Cæci illuminati diffamaverunt Iesum.
45. Estote prudentes sicut serpentes.
46. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.
47. Veni separare hominem, &c. Inimici hominis domestici.
48. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetam.
49. Quid existis in desertum videre, arundinem vento agitatam?
50. Quid existis in desertum videre? Prophetam: Dico vobis, & plusquam Prophetam.
51. Adiebus Ioannis Baptista regnum calorum vim patitur.
52. Non quod intrat in os, coinquinat hominem.
53. Si quis vult post me venire.
54. Videte ne contemnatis, &c. Angeli eorum semper vident faciem Patris.
55. Si in Tyro, & Sydone facta fuissent virtutes.
56. Confiteor tibi, Pater, Domine cali, & terra.
57. Venite ad me omnes, qui laboratis.
58. Tollite iugum meum super vos.
59. Discite à me, quia mitis sum.
60. Malus homo de malo thesauro profert mala.
61. De omni verbo otioso reddenda est ratio.
62. Colligite primum zizania, & ligate ea.
63. Mittet Filius hominis Angelos suos.
64. Item unde supra.
65. Simile est regnum calorum sagena missa in mare.
66. Dominus ambulans supra mare.
67. Quodcumque ligaveris super terram.
68. Absit à te, Domine. Non erit tibi hoc.
69. Reges terra à quibus accipiunt tributa.
70. Non omnes capiunt verbum hoc.
71. Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me.